

پایگاه اطلاعات رفاهی ایرانیان، محور برنامه‌های رفاهی دولت

در ادبیات رفاه اجتماعی، ابزارهای مختلفی برای تحقق سیاست‌گذاری‌های رفاهی استفاده می‌شود. وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی در دولت یازدهم «پایگاه اطلاعات رفاه ایرانیان» و «پنجره واحد خدمات رفاه اجتماعی» را راهاندازی کرده است. در این پایگاه اطلاعات رفاهی ۲۳ میلیون خانوار از ۵۰ پایگاه داده کشوری جمع‌آوری شده و قرار است محور فعالیت دولت آینده قرار بگیرد. مهم‌ترین کارویژه سامانه شناسایی دهک‌های درآمدی و اصلاحات در اعطای یارانه‌های نقدی بوده است. پالایش بیمه کارگران ساختمانی، و تهیه و تدوین اطلس مسائل اجتماعی از جمله دیگر دستاوردهای این پایگاه‌ها است.

یکشنبه ● ۲۲ مرداد ۱۳۹۶ ● شماره صد و پانزده

۰ ۱ ۲ ۳ ۴ ۵ ۶ ۷ ۸ ۹

بررسی نسبت و ارتباط برنامه‌های حوزه‌های اقتصاد و بهداشت و درمان (سلامت) با سیاست‌های اجتماعی دولت

مکمل‌های رفاه

بهبود وضع رفاه و ریشه‌کن کردن فقر و رفع معضل بیکاری، معلول پارهای از سیاست‌ها به‌خصوص در حوزه شاخص‌های اقتصاد کلان است.

رفاهی دولت در «جاده‌پیشرفت» نگه دارد. بسیاری می‌گویند مسیر پیش روی وزیر جدید حتی از دوره طیب‌نیا هم سخت‌تر است. از یک طرف صیانت از داشته‌ها آسان نیست و از سویی هم ابربحران‌های اقتصادی که دولت یازدهم فرصت حل آنها را پیدا نکرد، کم نیستند. وزیر اقتصاد دولت یازدهم در آخرین نشست شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی، ایجاد نظام مالیات‌گیری شفاف و کارآمد، توسعه صادرات غیرنفتی، بهبود محیط کسب‌وکار، اصلاح روند واگذاری‌ها و اصلاح ساختار بودجه‌ریزی را چهار راحل غلبه بر مشکلات ساختاری خوانده بود. آنچه برای فعالان اقتصادی آشناتر است، بهبود فضای کسب‌وکار و خروج بنگاه‌ها از رکود است. در چنین شرایطی، آنطور که وزیر پیشنهادی اقتصاد اعلام کرده، رویکرد اقتصادی دولت دوازدهم «نگاه‌متوازن به اقتصاد اجتماعی و مردم‌محور» است و عدالت اجتماعی از طریق تولید ثروت بیشتر و توزیع بهینه آن حاصل می‌شود. کرباسیان در برنامه خود از چهار مشکل ساختاری-تاریخی‌نفت‌زدگی، دولت‌زدگی (سه‌م‌بزرگ دولت در اقتصاد و انحراف در خصوصی‌سازی)، رانت‌زدگی (غیرشفاف بودن اقتصاد) و سیاست‌زدگی (تفوق ملاحظات سیاسی بر محاسبات اقتصادی) یاد کرده و در آسیب‌شناسی مسائل پیش روی اقتصادی کشور، به چهار موضوع ضعف در محرک‌های رشد اقتصادی، چالش بازار پول و نظام بانکی، پدیه‌های دولت، و بحران صندوق‌های بازنشستگی اشاره کرده است. وزیر جدید کارویژه دولت در صحنه اقتصاد را وصول هم‌زمان به سه هدف افزایش ثروت عمومی، افزایش تولید و ایجاد اشتغال دانسته و بر یز راهبرد متمرکز شده که هر کدام قرار است عارضه‌ای اقتصادی و حتی اجتماعی را درمان کنند. اینکه این راهبردها تا چه اندازه با فضای گفتمانی مسلط دولت سنخیت دارد نیز قابل ارزیابی است. فراوانی تکرار موضوعاتی چون عدالت اجتماعی و بین‌نسلی، شکاف درآمدی، کیفیت زندگی، فضای کسب‌وکار، درآمد سرانه و بهره‌مندی عمومی،

پیش‌بینی

سومین حوزه تأثیرگذار و تا حدودی مداخله‌گر در سیاست‌ها و برنامه‌های رفاهی دولت دوازدهم و حوزه‌های تخصصی آن وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی است. وزارتخانه‌ای که نامش به طرح تحول در نظام بهداشت و درمان گره‌خورده و در سه‌سالی که متولی اجرای طرح بوده، اختلاف‌نظرهایش با سازمان‌های بیمه‌گر و مجموعه وزارت رفاه زبانه زده بوده است.

علی حیدری، نائب رئیس هیئت مدیره سازمان تامین اجتماعی؛

بیمه‌های بازنشستگی تابع قوانین بالادستی‌اند

بازنشستگی غیردولتی با تضمین پوشش تعهدات آتی بیمه‌شدگان را بر اساس آیین‌نامه وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی و سازمان برنامه‌و بودجه کشور و تصویب هیئت‌وزیران داده است و در تبصره آن فعالیت این صندوق‌ها را در لایه بیمه‌های مکمل و در قالب نظام

کتیفو | ۰۳

داستان جلد COVERSTORY

منابع مالی طرح موجب شکست آن می‌شود. منتقدان اما می‌گویند سازوکار لازم برای کنترل هزینه‌ها اندیشیده نشده و اگر روال به همین صورت باشد، طرح تحول تمام منابع فصل رفاه کشور را می‌بلعد. مسئله دیگر ترکیب شورای عالی رفاه و نارضایتی وزارت بهداشت از آن است. وزارت بهداشت می‌گوید در این شورا، وزارت رفاه و سازمان‌های بیمه‌گر دست بالا را دارند و تصمیماتی که گرفته می‌شود با مصالح حوزه درمان سازگاری ندارد. این دو موضوع به‌علاوه تفسیرهایی که از سیاست‌های ابلاغی رهبری در حوزه درمان می‌شد و اصرار وزارت بهداشت بر تجمیم بیمه‌ها، دامنه اختلافات کارشناسی بر سر طرح تحول را در برهه‌ای چنان بالا برد که سرانجام نمایندگان مجلس رأی به انتزاع سازمان بیمه سلامت ایرانیان از مجموعه وزارت رفاه دادند. مشکلات اما به موضع ناپایداری مالی محدود نمی‌شود. بی‌توجهی به برخی از مواد قانون برنامه پنجم توسعه یکی از بزرگ‌ترین چالش‌هاست. در بند «ج» ماده ۳۲ این قانون به مواردی اشاره شده ازجمله «خدمات جامع و همگانی سلامت مبتنی بر مراقبت‌های اولیه سلامت»، «واگذاری امور تصدی‌گری با تأکید بر پرداخت مبتنی بر عملکرد»، «محوریت پزشکی خانواده در نظام ارجاع»، «سطح‌بندی خدمات» و «خرید راهبردی خدمات» که لازم‌بوده طرح تحول سلامت با توجه به این مبانی حرکت کند. در بند ششم ماده ۳۲ این قانون، وظایف هفت‌گانه‌ای برای وزارت بهداشت شامل بیمه پایه درمان، پزشک خانواده، نظام ارجاع، راهنماهای درمانی و... پیش‌بینی شده که هیچ‌یک از آنها اجرایی نشده‌اند. بی‌توجهی به مقوله پیشگیری و توجه بیش از حد به درمان محوری، پزشک‌محور بودن طرح، وابستگی شدید طرح به منابع مالی سازمان‌های بیمه‌گر و کسری شدید منابع آنها، شکاف درآمدی در میان کارهای پزشکی و پرستاری و نارضایتی آنها، بیمار محوری به جای سلامت‌محوری و فقدان پایداری بر اثر ناکارآمدی سازوکارهای کنترل هزینه از جمله انتقاداتی هستند که به نظر بسیاری از ناظران چالش بزرگ بر سر راه وزارت بهداشت به شمار می‌روند. با تمام این تفاسیر، وزارت بهداشت در برنامه خود برای مدیریت حوزه سلامت در دولت دوازدهم، اولویت را بر استمرار طرح تحول قرار داده است. بررسی و تحلیل برنامه وزیر پیشنهادی و چنین جهت‌گیری‌هایی حاوی نکاتی جالب توجه است. در بخشی از این برنامه که به آسیب‌شناسی وضع موجود پرداخته شده، به ۱۱ چالش اشاره شده ازجمله «ناکافی بودن نظام‌های ارائه خدمات اجتماعی»، «جدابودن شورای‌عالی بیمه سلامت از تولید»، «کندر صندوق‌های بیمه»، «عدم پرداخت به‌موقع مطالبات مراکز درمانی»، «مناسب نبودن نظام پرداخت به ارائه‌کنندگان خدمت» و... در بخش «تکالیف و مداخلات»، مواردی از قبیل «اصلاح نظام بیمه‌گری»، «تجمع منابع سلامت در وزارت بهداشت»، «تقویت ساختار شورای عالی بیمه سلامت»، و تأسیس سازمانی به نام «سازمان توسعه اقتصادی سلامت» برجسته شده است. این دو حوزه، نمونه‌های خوبی برای شناخت جهت‌گیری‌های وزارت بهداشت در چهار سال آینده است و نسبت مستقیمی با حوزه عمل وزارت رفاه دارد. این موضوع از یک نظر عجیب است. اگر در دولت یازدهم سلامت تبدیل به گفتمان غالب دولت شده بود، در دولت دوازدهم این حوزه جای خود را به مسائل رفاهی داده است. با این حال برنامه پیشنهادی وزارت بهداشت به همان سیاق پیش رفته و طرح تحول را بر مدار اولویت‌های سابق تعریف کرده‌است. به عبارت دیگر همراهی باگفتمان جدید رفاهی دولت در آن کمرنگ است و جا دارد از این نظر بازنگری لازم در برنامه این وزارتخانه لحاظ شود.

راهبری خدمات وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی است. فلذا حتی اگر شرکت‌های بیمه تجاری بخواهند به این عرصه وارد شوند بایستی تحت رگلاتوری وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی اقدام کنند.» وی با بیان اینکه وضعیت رگلاتوری بیمه‌های تجاری چندان بهتر از وضعیت رگلاتوری بیمه‌های بازنشستگی نیست، اضافه کرد: «رگلاتوری و تنظیم‌گری مقررات در حوزه بیمه‌های اجتماعی مبتنی بر چندجانبه‌گرایی و به‌ویژه سه‌جانبه‌گرایی است و با بحث بیمه‌های تجاری و انتفاعی کاملاً متفاوت است.»

یادداشت

حجت‌الله میرزایی

الزامات توسعه فراگیر

حل‌وفصل مسائل ایران در گرو توسعه سیاسی و توانمندسازی نهادهای مدنی به منظور دستیابی به توسعه فراگیر است. گذشته ما و تجربه دیگر کشورها نشان می‌دهد تحقق عدالت بدون وجود مفهوم آزادی میسر نیست. پشت سر کشورهای مختلف تجربیات فراوانی وجود دارد که نشان می‌دهد شعارهای عدالت‌محور بدون پشتوانه آزادی و با سرکوب مطبوعات آزاد و تعطیلی احزاب تبدیل به فاجعه‌ای بزرگ شده است. نابرابری اقتصادی و رکود عمیقی که در ۵ دهه اخیر گرفتار آن هستیم (همان رکود تورمی)، بحران‌های منطقه‌ای که دامن همه کشورهای خاورمیانه را گرفته، و برخی مشکلات داخلی همچون بحران زیست‌محیطی و بحران صندوق‌های بازنشستگی جز در سایه توسعه سیاسی مرتفع نمی‌شود. به طور مثال آنچه امروز به‌عنوان خروج از رکود بنگاه‌های بزرگ از آن یاد می‌کنیم، به‌شدت نیازمند دستیابی به رشد اقتصادی فراگیر، ایجاد اشتغال و دوری از بحران بزرگ بیکاری جوانان مطرح است و این مهم قطعاً نه در سایه سیاست‌های اقتصادی متعارف تنویری‌الی بلکه در سایه ایجاد زیرساخت‌های توسعه نهادهای مدنی امکان‌پذیر خواهد بود. اما باید برای آسیب‌شناسی درست، در وهله نخست صورت‌بندی درستی از مشکلات ارائه کرد. مشکل بنگاه‌های بزرگ اقتصادی مامشکل ارزی نیست، بلکه مشکل در فساد و ناکارآمدی و عدم شفافیت است. بخشی دیگر از این بحران نیز به دلیل فقدان بازار رقابتی است. آنچه امروز به آن نیاز داریم شکل‌گیری بازار شفاف رقابتی مدیران در سطح ملی و به دور از سیاسی کاری است. نمی‌توان اداره یک بنگاه ۵۰ هزار نفری را به‌راحتی به خاطر فشارهای این گروه و آن گروه تحت‌الشعاع قرار داد. از این حیث متعقدم بخش مهمی از فشارها بر روی وزیر پیشنهادی کار و رفاه برای در اختیار گرفتن مدیریت این بنگاه‌های بزرگ اقتصادی است و تأکید می‌کنم که بخش عمده انتقاداتها به خاطر مسائل سیاسی است. همچون بحران آب که همه می‌دانیم تا چه حد جدی است و از مرز بحران عبور کرده در مورد صندوق‌های بازنشستگی نیز کسی حاضر نیست موضوع را جدی بگیرد و مشارکت کند. اما باید به جامعه این هشدار را داد که با این حساب چیزی به‌عنوان صندوق بازنشستگی برای نسل‌های آینده باقی نمی‌ماند. امروز زمان بازنگری و تلاش برای خروج از این بحران‌هاست. بسیار خوشحالانم که درک عمومی فراگیر میان اقتصاددانان شکل گرفته و مسئله اقتصاد ما بحث پیروی از این مکتب و آن مکتب نیست، بلکه مشکل در چارچوب مسائل اقتصاد سیاسی مطرح است. این مشکلات به‌هیچ‌وجه با راهکارهای اقتصادی متعارف قابل حل نیست و خروج از آنچه امروز به ما به ارث رسیده، لاجرم در گروی شناخت ساخت قدرت و مجاری تأثیرگذار ساخت قدرت بر سیاست‌های اقتصادی است. به نظر می‌رسد در دولت دوازدهم نیازمند تغییر رویکرد هستیم. برنامه ما بر اساس توانایی‌ها و واقعیت‌ها بنا شده و آرمانی نیست و برای ایجاد شفافیت، سازوکارهایی روشن دارد. بخشی از آن در یک برنامه یک‌ساله قابل اجراست و آن دولت همین امروز تصمیم بگیرد، می‌تواند تمام بنگاه‌های بزرگ بخش عمومی اعم از دولتی، بانک‌ها و صندوق‌های بازنشستگی و بنیادها را به سیستم سامانه هوشمند مجهز کند و می‌توان نزدیک به ۳۰۰ تراکنش این موسسات اعم از اقدامات مدیران بنگاه‌ها تا بالاترین رده‌های مدیریتی را رصد کرد. شاید حدود دو سال زمان نیاز داشته باشیم تا تمام بنگاه‌ها وارد بورس شوند. چراکه بورس‌ها بنگاه‌ها را شفاف می‌کنند و در معرض دید قرار می‌دهند و دیگر امکان اینکه یک بخشدار ناگهان به مدیریت یک هلدینگ بزرگ ۳ هزار میلیارد تومانی برسد، وجود نخواهد داشت.

معاون اقتصادی وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی